

Thomas Lindemann Heinrich Sulteman

**Dissertatio Iuridica De Iurisdictione : Materia iuris ob varias Reip. Romanae
vicissitudines intricatissima & difficillima**

Rostochii: Ferberus, 1629

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn731635566>

Druck Freier Zugang

Rechtssprechung

Lindemann - Sulzmann.
R. H. Nr. 1629.

DISSERTATIO JURIDICA
DE JURIS-
DICTIONE,

Materia juris ob varias Reip.
Romanæ vicissitudines intrica-
tissima & difficillima,

Quam

SUB PRÆSIDIO

Viri Amplissimi Consultißimi

DN. THOMÆ LINDEMANNI J.U.D.
& antecessoris ordinarij

Publicæ disquisitioni

submittit

HENRICUS SULTEMAN Rostoch.

*Habebitur disputatio in acroaterio
majori V. Non. Octobr.*

ROSTOCHII

Excudebat Augustinus Ferberus Anno 1629.

THESIS I.

Urisdictio, à jure dicundo dicta latissimè accepta, omne jus, dicentis officium, ambitu suo complectitur. l. 1. ff. de jurisdic.

II.

Est vero in genere notio *a*, civilium *b*, vel criminalium *c* causarum, quæ vel lege *d* certâ, vel jure magistratus *e*, vel ex mandato vel extra *f* ordinem competit.

a. l. notionem. 99. ff. de verb. signif. l. 3. ff. de re judis. l. 1. §. initio. ff. de off. pref. urb. l. penult. ff. de calumniat. l. cum hi. §. 1. ff. de transf. l. fin. ff. de O. & A. l. si praeses. 6. C. Quomodo & quando judex sentent. proferr. debeat. l. non aliter. 69. §. 1. Legat. 3.

b. l. si idem. 11. ff. de jurisdic. l. 1. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic.

c. d. l. 1. de off. ejus cui mandat. est jurisdic.

d. d. l. 1. de off. ejus cui mandat. est jurisdic. l. 1. §. à praefecto legat. 3. l. illicitas. 6. §. qui universas. ff. de off. presid.

e. d. l. 1. de off. ejus cui mand. jurisdic.

f. extraordinem enim jurisdictionem habent, praefectus vigilum & annonæ, qui veri magistratus non erant. l. 2. §. & hac omnia. 33.

A 2

ff. de

ff. de orig. jur. Unde Goveanus putat, hos quoque non potuisse aliis manderet juris dictio-
nem, imo nec iudices dare, ad *l. eum qui. ff. de
jurisdic.*

III.

Unde in Civilem vel criminalem *a* rectè di-
viditur; hæc est causarum criminalium, certâ
lege, data, concessa, illa civilium causarum, cum
imperio *b* quodam magistratus, aliove jure *c*,
competens notio.

a *l. 2. §. & qui. 23. ff. de orig. jur. l. 1. pr.
ff. de off. ejus cui est mandata jurisdic.*

b *l. 1. §. 1. l. fin. ff. de off. ejus cui mandat,
jurisdic. l. 2. l. 3. ff. de jurisdic.*

c Multa enim sunt, quæ ad jurisdic-
tionem legibus referuntur, nec tamen iure magi-
stratus competunt, nec delegari possunt, ut co-
gnitio prætoris, de transactionibus alimento-
rum lege datur, nec mandatur. *l. 8. §. sed nec ff.
de transact.* idem est in cognitione de separatio-
ne, quæ soli præfidi & prætori, nulli alij com-
petit. *l. 1. §. de his. ff. de separationibus.* Sic et-
iam suspecti tutoris cognitio, (quæ tamen ob
utilitatem etiam, mandata jurisdic-tione transit
in proconsulis legatum, & alium quemlibet,
cui mandatur jurisdic-tio. *l. 1. §. an autem. ff. de
suspect. tut. & curat. l. 4. ff. de off. ejus cui mand.
est jurisdic.*) Sic & consilij exercitio. *l. 2. §. 1. ff.
de off. ejus cui mand. jurisdic. emancipatio. l. fin.
C. de off. ejus qui vic. alic. judic. vel præsid. obtin. tu-
toris datio, in pr. inst. de Attil. tut. adoptio, quia
est legis actio, l. 4. ff. de adopt. l. 1. ff. de off. juris-
dic. cognitio de alienatione prædiorum pupil-
larium. l. 1. ff. de reb. cor. quæ sub tut. vel cur. st.
l. 2. §.*

95r
l. 2. §. 1. ff. de off. ejus cui mand. est juridict. cau-
sæ libertatis & status, quæ majores judices re-
quirunt. l. non distinguemus. 32. §. 7. ff. de recept.
qui arbitr. receper. & geminæ causæ, quæ in duo-
bus edictis, uno de agnoscendis & alendis li-
beris, altero de ventre inspiciendo, custodiendaq;
partu, continentur. l. ult. ff. de agnosc. li-
ber. l. 1. in pr. & §. de inspiciendo. 10. ff. de ventre
inspiciendo.

IV.

Utraq; olim solemnium judiciorum genere vi-
gente erat ordinaria, vel extraordinaria *a*, quæ
divisio licet formulis *b*, & impetrationibus sub-
latis, ab usu nostro recesserit, non tamen exinde
omnium criminum poenas *c*, libero judicanti-
um arbitrio, commissas esse, dicendum est.

a Actiones vel ordinariæ vel extraor-
dinariæ dicuntur. 1. Ratione veteris illius so-
lemnitatis, qua solæ actiones ordinariæ, h. e.
legis actiones, & pratoriæ dictæ, impetraban-
tur ac dabantur; Utiles verò omnes, quæ pe-
regrinis dabantur, quia neq; legis actiones ef-
fent, neq; solemnitate gaudebant, & plerunq;
etiam apud peregrinum prætorem constitue-
bantur, extraordinariæ dicebantur. 2. Ratio-
ne causæ efficientis & originis, quia aut ordi-
nario, h. e. civili & communi jure competunt,
aut extra ordinem, h. e. extra jus constitutum,
pratoriæ benignitate, cujusmodi est, restitutio
in integrum, actio pratoria subsidiaria, & si
quæ sunt alia. 3. Aliæ sunt actiones directæ,
ex verbis & mente legis, edictivæ, aliæ utiles,
per interpretationem sc. & sententiam legis. l. 6.

A 3

§. 1. ff.

§. 1. ff. de V. S. & hæc differentia hodie durat.
4. Persequendi genere, nam ut de furto civiliter in duplum agatur, ordinarium est, ut criminaliter, extraordinarium. l. fin. ff. de furt. quod & de injuria proditum est. l. fin. ff. de injur. & famos. libell.

b. t. tit. C. de formul. & impetrat. act. sublat.

c. per l. 1. §. 4. ff. ad SC. Turpill. l. si qua poena. 244. ff. de V. S. l. ordine. 15. ff. ad municip. quibus dicitur poenam criminum non ex arbitrio judicis, sed legis dispositione irrogari. Imo puniuntur qui levius, vel severius, quam lex deposcit, puniunt. l. §. §. fin. C. ad leg. jul. de vi publ. l. fin. C. de sanct. baptism. iter. l. 2. C. de commerc. & mercat. l. 1. C. de desertor. & occultat. eorum. l. 1. §. sed & si. ff. ad leg. Cornel. de fals.

V.

Criminalem jurisdictionem, pro diverso Reipubl. statu majores magistratus non tantum, sed & alij, quibus ea lege committebatur, exercebant: inter quos tempore Consulium etiam erant quatuor prætores, reliquis à Sylla adjecti. Item proconsulum legati, qui aliquam jurisdictionem criminalem habuisse videntur, cum nimirum de criminali causa cognoscere potuerint.

l. solet. 6. ff. de off. proconsul. l. unic. C. eod. tit. & in casibus nonnullis, vigilum præfecti, & similes, l. 3. §. 1. ff. de off. præfect. vigil. l. fin. ff. eod. l. unic. C. eod. tit.

VI.

Civilis porro jurisdictio, est vel voluntaria, quæ in consentientes, vel contentiosa, quæ in
litigan-

956

litigantes exercetur, l. 2. ff. de off. procons. & legat. l. inter.
83. §. si Stichum. ff. d. V. O.

VII.

Quia verò jurisdictio, ab ordinario, vel vica-
rio magistratu expeditur, in principalem, & mi-
nus principalem, haud inscitè dispertitur. *Novell. 125.*
Illa proprio jure, hæc ex mandato *a*, partiumq;
consensu *b*, & prorogatione, contingit.

a Mandare jurisdictionem est, suam ex-
ercendam, & exequendam alteri dare, ut jurif-
dictio quidem maneat nostra, usus tamen &
exercitio in accipientem transferatur, commu-
nicativè sc. non dativè. *Matth. Steph. lib. 1. de*
jurisdict. c. 15. n. 4. & seq. Obrecht, lib. 4. de juris-
dict. c. 6. n. 8.

b l. 1. & 2. ff. de judic. l. si convenerit, 18.
ff. de jurisd. l. 1. C. eod. tit.

VIII.

Mandatam *a* jurisdictionem habens, eam
mandare alteri nequit *b*, sed mandati vigore ex-
ercet *c*, & à judice pedaneo *d*, sive ab alio, quam
principe dato *e*, plurimum differt.

a Non tantum Romæ, prætores, in pro-
vinciis, proconsules & præsides, de quibus id
constat. l. 16. l. 17. ff. h. t. l. 13. ff. de offic. procons.
& legat. l. 2. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdict.
jurisdictionem suam mandare possunt, sed o-
mnis omnino magistratus, qui jurisdictionem
propriam & suo jure habet, *Donell. 17. Comment.*
8. per l. 5. h. t. quæ indistinctè loquitur, Romæ
ædiles, in provinciis juridici, & procuratores
Cæsaris.

b. l. mo -

b. l. more. §. ff. h. t. l. fin. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic-
t. nihil enim proprium habet l. 1. §. 1. ff. de off. ejus cui mand. jurisdic-
t. imò alienam jurisdictionem exsequitur. l. 3. d. t. & vice mandantis
fungitur. l. solet. 16. h. t. n. nemo autem plus juris in alium trans-
ferre potest, quam ipse habet. l. nemo. 54. ff. R. I.

c. d. l. 1. §. 1. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic- d. l. 5. l. 16.
l. 17. ff. h. t.

d. Quia hic r. nudam notionem, in causis tantum civili-
bus habet. l. ult. C. ubi & apud quem cognit. in integr. restit. agit. sit.
l. 2. C. de pedan. judic. l. ult. C. eod. Unde judices pedanei etiam
cognitores appellati sunt. Matth. Steph. de jurisd. l. 1. c. 2. n. 46. il-
le vero, jurisdictionem habet mandatam, cum coherente impe-
rio non mero. l. fin. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic- l. 3. h. t.
2. Hic sententiam suam exequi nequit. l. à Divo Pio. 15. ff. de re ju-
dic. l. 55. ff. eod. ille potest, quia conjunctum habet imperium.
d. l. f. ff. de off. ejus cui mandat. jurisdic- 3. Judicis dati propria
notio, sive cognitio est. l. 1. §. 4. ff. ad SC. Turpillian. ubi Papinia-
nus dicit, facti quæstionem in arbitrio vel potestate judicis esse,
plerunq; enim de facto cognoscit. Matth. Steph. de jurisdic- libr. 1.
c. 16. n. 13. Obrecht. lib. 4. c. 3. n. 8. Jus verò ex formula sibi præ-
scripta mutuatur. l. 3. C. de judic. pedan. at ejus cui mandata juris-
dictio est, propria non est. l. 1. §. qui mandatam. ff. de off. ejus cui
mand. jurisd. 4. Mandata jurisdictionis mandantis morte solvitur,
l. & quia. 6. ff. h. t. at judicium non solvitur, etsi qui judicem de-
derit decesserit re integra, sed idem judex manet, qui datus est se-
mel & factus judex. l. venditor. 49. §. 1. ff. de judic. Cujac. ad l. 6. h. t.
5. Jurisdictionis omnis, sive universa mandari potest. l. solet. 16. l.
prator. 17. ff. h. t. at judex datur tantum vel ad unam litem, vel
ad unam speciem, unde etiam specialis dicitur. l. ult. ff. de off. præ-
l. præses. 5. ff. de off. præsid. l. ult. C. de judic. 6. Judex datus alium
judicem dare nequit. l. 5. C. de judic. is autem, cui jurisdictionis da-
ta est, judicem dare potest. l. cum prator. 12. ff. de judic. 7. Juris-
dictio non nisi à magistratu volente mandatur. l. solent. 6. §. 1. ff.
de off. præcons. & legat. at judicem dare magistratus olim cogeba-
tur, quia jure ordinario ipse non poterat judicare. l. 2. C. de judic.
pedan.

e. Ju-

957
e. Judex à principe datus, alium judicem
in eadem causa dare potest. l. 5. C. de judic. l. u-
nic. in fin. C. qui pro sua jurid. judic. dar. darive
pos. imo sententiæ executionem habet, cum &
assessore & apparitionem propriam, & per
consequentiam propriam jurisdictionem ha-
beat. Cujac. paratitl. C. qui pro sua jurid. judic.
dar. darive pos. Nov. 60. l. penult. C. de fruct. &
lit. expens. Cujac. lib. 12. observ. c. 1,

I X.

Unde ab hoc, is qui dedit, ab illo, non is, qui
mandavit, sed superior, appellatur. l. 1. ff. qui à quo
appell. l. 1. §. 3. ff. de appell. & relar.

X.

Consensus a jurisdictionem, in judicem aliàs
incompetentem prorogans b, per aditionem c
præcipue judicis inducitur, nec unius partis poe-
nitentia d revocatur.

a. Prorogatio, consensu litigatorum, &
aditione judicis incompetentis, in quem con-
sensum est, fit. Et si expresso consensu id fiat,
præcedit consensus, subsequitur aditio, si tacite
i. e. re ipsa & facto præcedat, præcedit aditio.
Si errent litigantes, in jure, vel facto, non con-
sentiunt, nec jurisdictionem prorogare dicun-
tur. l. 2. pr. ff. de judic. l. si per errorem. 15. ff. de
juridict.

b. De prorogata jurisdictione vid. l. 1. ff.
de judic. exempla vide in l. 1. C. h. t. l. etiam. 15. §.
fin. ff. de manumiss. vindict. l. emancipari. 36. §.
1. ff. de adopt.

c. Communis est opinio, tum demum
judicem aditum intelligi, cum litis contestatio
facta est, utpote cum ante litis contestationem,

B

lice,

liceat ei semper uti fori præscriptione. *Za-*
sius fatetur, eam sententiam, quod per quem-
vis judicarium actum, iudex aditus intelliga-
tur, textui magis convenire quam sententiam,
Guilhelmi Cunei in l. 18. ff. b. tit. & Riminald. ibi-
dem probat *Vultreus in l. 3. C. de jurisdictione.*
Si enim litis contestationem requisivisset, sine
dubio ejusdem etiam meminisset *Africanus.*

d. Nam si citatus ad incompetentem ju-
dicem compareat, & exceptionem incompe-
tentiae non apponat, tacite videtur in eum con-
sensisse, & hic tacitus consensus hunc habet ef-
fectum, ut retractari non possit, multò magis
itaq; hoc operabitur consensus expressus. *Vultreus*
ad l. 1. C. h. t. n. 154.

XI.

Hodie tamen moribus nostris, quia ceperunt
jurisdictiones esse quodammodo patrimoniales,
non licet semper in scio & invito iudice compe-
tente, jurisdictionem prorogare, imprimis cum
pleriq; imperij status, certa exemptionum privi-
legia habeant. *Geill, obser. 41.* Quod & in Clerico
Ecclesiastico, foro renunciante, Canonistæ, &
in vassallo, curiam vel dominum suum prætere-
unte Feudistæ statuunt. Idem dicendum est, de
omnibus, qui privilegium habent fori, non tam
suo, quam judicis superioris favore: Interest n.
superiorum, ne subditi ipsorum judicentur ab
alio. *Vultreus. l. 1. C. h. t. n. 166.*

XII.

Qui vero jurisdictionem habent, nec sibi
nec

258

nec suis, nec extra territorium *b*, nec ultra mo-
dum *c* definitum jus recte dicunt, nec in supe-
riores vel pares jurisdictionē exercere *d* possunt.

a. l. 10. ff. h. t. l. fin. §. penult. C. ubi senator.
vel clariss. civil. vel criminal. conveniant. l. unic.
C. ne quis in sua caus. judic.

b. l. ult. ff. h. t. nullus enim magistratus
extra territorium suum jus dicere potest, ne
quidem praeses, proconsuli tamen specialiter
datum est, ut statim atq; urbem egressus est, etsi
nondum in provinciam pervenerit, jurisdic-
tionem voluntariam recte exerceat. l. 2. l. 5. ff. de
off. procons. & legat. l. emancipari. 36. ff. de adopt.
Cujac. in l. ult. hic repetit. praefect. Excipitur
tamen causa SC. Articuleani, ob favorem li-
bertatis. l. non tantum. 51. §. sed Articuleiano ff. de
fideicom. libert.

c. Ut est jurisdictio duum virorum. Paul.
lib. 5. sentent. tit. 5. pr. & defensorum civitatis,
qui ex Novell. 15. in pecuniariis causis usq; ad
trecentos aureos judicant. olim usq; ad 50. tan-
tum. l. 1. C. de defens. civit. aliud est in tutelis,
quæ ex lege non jurisdictione competit. §. nos
autem. inst. de Atilian. tut. inter consentientes
quoq; recte de majori summa hi magistratus
judicant. l. inter. 28. ff. ad municap. l. de qua re. §.
1. ff. de judiciis.

d. l. 12. §. tempestivum. ff. ad SC. Trebell. l.
4. ff. de recept. qui arbitr. receper. ut sent. dic. nisi
major magistratus, minori se subjecerit. l. 14. ff.
h. t. d. l. 13. §. tempestivum. ff. ad SC. Trebell. nam
si iudex datus par imperium cum eo qui dedit,
nactus, sit iudicium finitur. l. iudicium. 58. ff.
de judic. In voluntaria tamen jurisdictione, hoc
secus se habere videtur, in qua major in mino-

B 2

rem

rem vel parem non potest consentire. Unde
aquid collegam nemo manumittit. *l. 14. ff. de
manumiss.* Prætor tamen apud consulem manu-
mittere potest. *d. l. apud. 14. ff. de manumiss.* his
enim majus imperium habet.

XIII.

Solent quoq; Canonistæ, jurisdictionem in
secularem & Ecclesiasticam dividere, sed hæc ut
juri, ff. *¶ C.* incognitâ *a*, ita nec per omnia pro-
banda est.

a. Nudam enim eos audientiam tantum-
modò habuisse apparet. *l. repetita. 41. C. de Epi-
scop. & Cleric. l. episcopale judicium. 8. C. de epi-
scopal. audient.*

XIV.

Nervus jurisdictionis imperium est, jubendi
sc. cum parendi necessitate potestas *a*. Idq; quia
vel à jurisdictione discretum *b*, vel cum ea con-
junctum est, merum *c*, vel mixtum statuitur.

a. *l. 4. ff. de recept. qui arbitr. receper. ut
sent. dicant. i. unic. ff. si quis jus dicent. non ob-
temp. l. 13. §. tempestivum. ff. ad SC. Trebell.*

b. Nam is qui jurisdictionem crimina-
lem habet, non statim merum imperium habe-
re videtur. Præfectus enim annonæ habet qui-
dem criminalem jurisdictionem. *l. 13. ff. de accu-
sat. ut & præfectus Vigilum.* Imperiū vero mē-
rum in totum non item, cum facinerosos ultimo
supplicio afficere nequeant, sed eos puniendos
ad præfectum urbi remittere teneantur. *l. 3. §. 1.
l. ult. ff. de off. præfect. vigil. l. unic. C. eod. tit.*

c. Sic merum dicitur jus gentium. *l. bona
fides. 31. ff. deposit. in pr. merum factum. l. qui res
28. §.*

959.
98. §. mihi roma. 8. ff. de solut. & liberat. mera
pœna. l. unic. §. fin. ff. si quis ius dicent non ob-
temp. Sic stipulatio ex mero iudicis officio
proficiscens. l. 5. ff. de verbor. obligat. Mera con-
ditio. l. cum servus. 82. ff. de Condic. & demonstr.

XV.

Merum imperium *a* est animadversio *b* in fa-
cinerosos, lege data *c*, definita.

a. Meri imperij fit mentio in l. 3. ff. b. t.
l. 1. §. 1. ff. de off. eius cui mandat est iurisdic. Id-
eo autem merum hoc dicitur imperium, quod
iurisdictioni non insit, sed quod purum sit atq;
sejunctum à iurisdictione. Obrecht. de iurisdic.
c. 3. n. 7. Matth. Stephani de Jurid. lib. 1. c. 6. n.
24. & sequentib.

b. Animadversionis enim vox refertur
ad executionem, non ad cognitionem. l. aut
damnum. 8. §. 1. ff. de pœn. l. non dubito 7. §. fin. ff.
de captiv. & de postlim. & redempt. ab hostib. l. per-
spiciendum est. 11. §. fin. l. quod ad statum. 12. ff. de
pœn. ubi animadvertitur in damnatos; in quos
nulla exercetur cognitio. l. si quid erit. 11. ff. de
off. procons. & legat.

c. l. 3. ff. b. t. l. 1. ff. de off. eius cui mandat
est iurisdic.

XVI.

Hujus animadversionis gradus sunt præcipui:
naturalis & civilis vitæ ademptio, vel alia gra-
vis, cum læsione existimationis, exercitio.

l. si quis forte. 6. §. fin. cum ll. seqq. l. capita-
lium. 28. ff. de pœn. Cujac. in lib. 5. sentent. Paul.
tit. 17. & lib. 7. observat. c. 13. Fustigatio si ex
crimine publico irrogetur, ad animadversio-

B 3

nem

nem hanc pertinet. l. 2. ff. de publ. judic. d. l. ff. quis forte. 6. §. fin. cum ll. seqq. ff. de pen. l. licet capitalis. 103. ff. de verbor. signif. l. 6. 10. ff. de jure patronat.

XVII.

Gradus hi vel omnes, vel ex parte, conceduntur, & ideo merum imperium in plenum, vel minus plenum distinguitur. Illud habuerunt olim præfectus urbi *a*, præfectus prætorio, proconsules & similes; hoc provinciarum præfides.

a. Habuerunt enim etiam potestatem deportandi, quam præfides non habuerunt. *l. rei capitalis. 2. §. 1. ff. de pen.* nam præfides cum deportare volebant, principi indicare cogebantur, præfecti urbis non sic. *l. unic. C. ne sine juss. princip. cert. judicib. liceat confisc.* Sic præfectus vigillum potest atrociter verberare, quod etiam est meri imperij. *l. 3. §. cognoscit. l. ult. ff. de off. præfect. vigil.*

XVIII.

Licet autem imperium merum à jurisdictione separatum sit, & quandoq; solum contingat, tamen quibus de crimine cognitio, iis & executio, committi solet.

XIX.

Unde plenissima *a* jurisdictione à principe concessa, vel castro, cum omni jurisdictione dato, merum etiam imperium, ex præsumpta concedentis voluntate, communiq; loquendi usu, comprehendi receptum est.

a. Quis

2. Quia 1. appellatione jurisdictionis
merum imperium venit. l. 2. §. 23. dicit Pom-
ponius jus dicere, & in §. exactu deinde. 16. ff.
de O. I. dicit, animadvertere de capite. & l. 7. §.
fin. cum ll. seqq. ff. de off. procons. c. 1. de pac. Con-
stant. 2. Quia beneficia principis latissime
sunt interpretanda. l. beneficium. ff. de constitui-
on. princip. l. si quando adnotationes. C. de bon. va-
cantib. 3. Quia verba intelligi debent in po-
tentiori intellectu, & tali, quâ effectum habe-
ant. l. ult. C. de donat. 4. Indefinita locutio
vim habet universalis. l. rescriptum. 10. ff. de pa-
ctis. 5. Concessionis verba diligenter sunt in-
spicienda. l. non aliter. 69. legat. 3. quorum in-
terpretationi etiam in odiosis est satisfaciendū.
l. lege Julia judiciorum. 4. ff. de testib. sic si prin-
ceps restitutionem concedat, omnia quæ ver-
bo restitutionis venire possunt, consensisse in-
telligitur. l. 1. C. de sentent. pass. & restit. l. videam-
us. 38. §. 4. ff. de usur. & fructib.

XX.

Et quidem hoc casu, non nudam exercitio-
nem sed ipsum merum imperium contingere,
cum Azone æquum dicente, contra Lotharium
equum ferentem defendemus,

l. 3. ff. de off. presid. l. 4. l. 6. §. qui universas.
l. 20. ff. cod. tit. l. solet. 6. §. 2. l. 7. §. fin. l. 8. cum
ll. seqq. ff. de off. procons. & legat.

XXI.

Præscriptione anne hoc imperium acquiri
possit, valdè controvertitur, nos licet jure civili,
à lege & principe pendere id non negemus, à
com-

communi tamen opinione, in habilibus personis præscriptionem probante, non simpliciter recedendum putamus,

l. fin. C. de emancipationibus. c. audicū. c. cum olim. de præscript. l. viros. §. C. de divers. effc. & apparitor. judic. arg. l. ultima. C. d. tit. c. 1. §. 1. de pac. Constant. c. cum contingat. extra de foro competent. c. dilecti. extra de arbitr.

XXII.

Quia vero à lege, Senatusconsulto, vel principe, Imperium hoc datur, veritate legum inspectâ, id nullo jure, nec Civili *a*, nec Canonico *b*, nec novo, nec veteri, ne quidem in casu infirmitatis *c*, vel absentia, demandari posse, putamus, licet moribus nostris id magistratus jure competere, & mandari, inficias non eamus.

a. l. 1. §. 1. ff. de off. eius cui mandat. est juridict. l. nemo. 70. de R. I. l. solet. 6. pr. ff. de off. procons.

b. c. fin. X. de offic. & potest. judic. delegat. Clem. c. 1. de heret. & sentiunt nobiscum. Jacobus Menochius de arbit. judic. questionib. Obrecht, de lib. 4. de juridict. cap. 5. Matth. Stephani. lib. 1. de juridict. c. 18. n. 69. & seqq. Scipio Gentil. lib. 3. cap. 29.

d. Specialiter enim hoc tantum in executione criminis violentia est constitutum. l. 1. ff. de off. eius cui mandat. est juridict. & proinde in aliis casibus diversum obtinet. Sic argumentatur Juris Consultus in l. 3. C. ex quib. caus. infam. irrogat. Sic Cic. pro Balbo. Sic exceptio facit,

961.
facit, ne liceat, ibi necesse est licere, ubi exceptio non est.

XXIII.

Proinde mixtum imperium est, Ulpiano auctore, potestas, cui jurisdictio inest: sive potestas, modicè coercendi *a*, & exequendi, jurisdictioni cohærens. *l. 3. h. t. l. fin. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdictio l. offa. 8. §. si in locum ff. de religios. & sumptib. funer.*

a. Modica coercitio dicitur quæ fit per verbera, aut vincula. *l. 7. ff. de pæn. sed sunt & alia genera coercitionis modicæ, quæ insunt jurisdictioni, ut pignoris captio, mulctæ dictio, in possessionem bonorum missio. l. sacrilegi. 9. §. fin. ff. ad l. jul. peculatus. coercentur & contumaces pœnali judicio, de quo in in tot. tit. ff. si quis jus dicent. non obtemperav.*

XXIV.

Id imperium cum ex mixtura imperij & jurisdictionis constet, ideo nec hæc sine illo, nec illud sine hac expediri potest, à principali tamen merito imperium mixtum, non jurisdictio appellatur.

Cujacius hanc mixturam adeo dicit efficacem esse, ut nihil sit imperij, quod non possit dici jurisdictionis, & è contra. Concedimus id quidem, sed tamen alia sunt principaliter jurisdictionis, alia principaliter imperij, sic ani-

Q

ma &

ma & corpus sunt partes animalis, quæ tamen animæ tribuuntur, non tribuuntur corpori, sic mulsum ex melle & vino confectum, hæc tamen duo essentialiter distinguuntur.

XXV.

Præter hanc jurisdictionem, simplex ab interpretibus quæ dicitur jurisdictio, intellectu magis fingitur, quam reipsa, & in individuo demonstratur.

Interpretes enim jurisdictionem simplicem definiunt, quæ officio judicis mercenario expeditur, privatam utilitatem respiciens. Talis nulla est jurisdictio, & videtur tamen cadere hujusmodi definitio, in notionem judicum pedaneorum. Vultejus definit simplicem jurisdictionem, quæ in causæ cognitione posita est, cum potestate, jus dicendi, de privatis, sed malè etiam eandem iudicibus pedaneis tribuit, qui jurisdictionem nullam habent. *l. fin. C. ubi & apud quem cognit. in integr. restit. exigend. sit.*

XXVI.

Est vero pars quædam hujus imperij, magis *a* imperiosa *b*, quædam magis juridica: Unde alia imperij magis, alia jurisdictionis dicuntur.

a. Magis hic ponitur συγκρίτως, in comparisonem, ut cum dicimus, mel est dulce magis, quam uva, non βελίως, ut cum dicimus, virtutem, magis prodesse, quam obesse.

b. Goveanus ait: cum aut det, iudices dan-

962

dando, aut dicat. *jus dicendo cum imperio*, l. cum prator dicat. 81. de V. S. quæ simplex jussio dicitur. l. ult. §. fin. ff. quod metus causa gestum erit, aut addicat: ea magis imperij videntur, quæ ad secundam, prætorij muneris partem pertinent, cum sc. jubet aut vetat aliquid prætor ad alicujus postulationem. l. fin. ff. ne vi fiat ei, qui in possess. miss. erit.

X X V I I.

Imperij magis sunt, quæ in imperando præcipuè consistunt, ut jubere cavere, pignora capere *a*, damnatum prehendere, manu militari coercere, deniq; omnia *b* sine quibus jurisdictio expediri nequit,

a. l. qui restituere. 68. ff. de rei vindicat. l. sacrilegi. 9. §. fin. ff. ad l. Jul. peculat.

b. Item imperij magis sunt, advocatio-
nis officio, vel foro interdicere, mulctare per-
tinacem, denegare audientiam. l. sed & si per
pratorem. 26. §. 6. ff. ex quib. caus. major. 25. ann.
in integr. restit. in vincula conjicere, prætoris
decreto non obtemperantem. l. injuriarum actio
13. §. 2. ff. de injur. & famos. libell. condemnare
contumacem in expensas. l. sancimus. 15. C. de
judic. habere pro confesso eum, qui non respon-
dit, vel jurare de calumnia recusat. l. de etate. 11.
§. 4. ff. de interrogationib. in jur. faciend. & inter-
rogator. actionib. l. 2. §. fin. autem reus. 7. C. de ju-
rejurand. post calumn. dand. propter calumniam,
torquere testem in causa civili & pecuniaria. l.

Divus Pius. 9. ff. de questionib. possessionem dare,
hoc enim magistratibus municipalibus olim
quoq; non licebat. Hodie non datur posses-
sio bonorum, sed agnoscitur à successore, &
sufficit contestatio agnitionis, seu agnoscendæ
& amplectendæ bonorum possessionis, & hæc
contestatio hodie rectè fit etiam apud magi-
stratum municipale. *l. fin. C. qui admitt. ad*
bonor. possession. poss.

XXVIII.

Jurisdictionis *a* magis *b* sunt, quæ in cogno-
scendo potius, quam jubendo, vetandove con-
sistunt, qualia sunt, jurisdictionis voluntariæ,
quæ dicuntur: Adoptio *c*, Emancipatio, & si-
milis, ut judicis *d* datio.

a. Licet imperium aliquod inter loquen-
do exerceat, *l. quod jussit. 12. ff. de re judicat.*

b. Ut cum judex interlocutoriam fert
sententiam. *Cujac. ad l. 1. ff. de offic. eius cui man-*
dat. est jurisdic. vel si qua de re levi cognoscat
magistratus extra ordinem, vel si de plano, non
de tribunali cognoscat, vel si non contentio-
sam jurisdictionem exerceat, quæ exercetur in-
ter invitos litigatores, sed voluntariam. Sic di-
cimus decernere, edicere, magis fieri pro juris-
dictione, quam pro imperio.

c. Hi tamen actus legitimi & similes,
non jure magistratus competunt, sed apud eum
tantum, penes quem est legis actio, peragun-
tur. *ex l. 4. ff. de adoptionib. l. fin. C. vindict. li-*
bertat. & apud concil. manumis. Unde sequitur,

608

963.
eos mixti imperij, five ejus jurisdictionis, quæ jure magistratus competit, non esse, sed ejus, quæ lege specialiter datur, in omnibus tamen his actibus imperium quoddam est, ideo adrogatio imperio magistratus fieri dicitur. §. 1. *instit. de adoptionib.*

d. Judicis datio huc refertur 1. Quia prætorum demum jus dicere dicebatur, cum judicem dabat. 2. Quia, quamvis imperium adjunctum habeat judicis datio, quo ad judicandum cogi possunt judices. *l. prætor eos. 13. §. 2. ff. de vacat. & excus. muner. l. ult. §. 14. ff. de munerib. & honorib.* tamen in ipso actu dationis judicis, magis apparet jurisdictio, quam imperium, utpote cum volentibus detur.

XXIX.

Quæ autem imperij magis sunt, quam jurisdictionis, ea magistratus, municipalis regulariter & facere nequit.

a. Regulariter dicimus, nam per consequentiam habent etiam ea, quæ magis sunt imperij, utpote sine quibus jurisdictio expediri nequit, hinc vero dicendum non est, magistratus municipales habere ea, quæ magis sunt imperij, quæ enim accessionis tantum vice competunt, ea ne quidem in jure haberi dicuntur: Sic servitutes in bonis esse non dicuntur, nec extra bona, quia accessionis tantum jure patrimonio accedunt; Sic qui domum possidet, singula signa possidere non intelligitur. *l. cum qui ædes. 23. ff. de usurpationib. & usucapionib. l. rerum mixtura. ff. eodem.* Eadem ratione magi-

Stratus imperium habere non dicuntur, qui im-
perium jurisdictioni coharens habent, cum
per se non habeatur, sed accessoriè tantum, at
ea quæ præcipuè in iubendo, absq; legitima,
sive ordinaria cognitione præviâ fiunt, ea ma-
gistratus municipalis facere nequit, ut sunt da-
mni infecti nomine iubere cavere, mittere in
possessionem, in integrum restituere, in hisce
enim cognoscendo iubemus, & cum eam co-
gnitionem hæc res desideret, superioris provin-
ciæ præsidis auctoritas requiritur. *Novell. 15,*

XXX.

Carceres, modo ad merum *a*, modo ad mix-
tum *b* imperium, pro ratione causarum, in, &
ex quibus adhibentur, referri possunt.

a. De pœna carceris videatur. *c. quam-
vis extra de panis, junctal. aut damnum. 8. ff. eo-
dem. c. novimus. §. fin. de V. S. quæ loquuntur de
perpetuis carceribus, & hæc pœna morti æqui-
paratur. c. qualiter & quando, extra de actionib.
hæc autem pœna jure civili in liberis homini-
bus locum non habet, d. l. aut damnum. 8. ff. de
pœn. §. 9. & l. mandatis principalibus. 35. ff. eodem.
Si igitur in criminalibus causis adhibeantur, ad
merum imperium merito referuntur, sunt enim
quasi imperij accessio, accessorium autem se-
quitur naturam sui principalis. l. edictum. 8. ff.
de questionib. l. cum principali causa. 178. ff. de R. I.*

b. In causis civilibus ad mixtum impe-
rium referri, pro certo statuimus. l. sacrilegi. §.
9. fin. ff. ad l. Jul. peculat.

Tute-

264.

XXXI.

Tutelæ dationem, nec jurisdictionis, nec imperij, sed ei soli competere, cui nominatim hoc dedit, vel lex, vel Senatusconsultum, vel princeps, Ulpianus ait.

Sic legatus proconsulis tutorem dat, ex oratione Divi Marci. *l. 1. §. 1. ff. de tutorib. vel curatorib. dat.* Prætor Urbanus ex lege Attilia, provinciæ præses, ex lege Julia & Titia, *pr. Inst. de Attilian. tutor.* Juridicus Alexandriæ, ex eadem oratione Divi Marci. *l. juridicos. 2. ff. de offic. juridic.* Præfectus urbis, ex epistola Divi Severi. *l. 1. ff. de offic. præfect. urb. l. Titius filius meus. 45. §. penult. ff. de excusationib. tutor. vel curator.* Ex ejusdem Divi Marci constitutione habet tutoris dationem, prætor tutelaris, quem ipse primus curavit. Ex constitutione Claudij consules habent hanc potestatem. Magistratus quoque municipatus habet hoc à lege. *l. jus dandi. 3. ff. de tutorib. vel curatorib. dat.* licet id jussu præsidis faciat. Sic habet & pignoris captionem. *l. quemadmodum. 29. §. magistratus. ff. ad leg. Aquil.* licet id raro faciat nisi jubente præfide. *l. nominatori. ii. C. de pignorib. & hypothec.* Sic decuriones possunt tutores dare. *l. ubi absunt hi. ff. de tutorib. vel curatorib. dat.* qui tamen jurisdictionem nullam habent, sed tantum suffragium. *tot. tit. ff. de decurionib.*

XXXII.

Habent hoc imperium magistratus, quibus Reipublic. procuratio, à principe, vel populo com-

commissa est, ut Romæ quondam prætores *a*,
Ædiles Curules *b*, Decemviri hastæ *c*, & litibus
judicandis præfecti, & similes.

a. Prætores enim civilem tantum habuisse jurisdictionem apparet, ex eo, quod totam jurisdictionem suam mandare potuerint. *l. solet prætor. 16. ff. h. t.* quod certè facere non potuisset si merum imperium habuisset. *l. 1. ff. de off. eius cui mandat. est juridict. l. communis libertus. 23. ff. de in jus vocand. l. fin. de privat delict.* majora enim crimina, quam quæ in prædictis duabus legibus continentur, ad præsidem vel prætorem urbis remisit punienda. *l. 1. §. fin. ff. de suspect. tutorib. vel curatorib. l. 1. §. 1. ff. de off. præfect. urb.*

b. Hi edicta proposuerunt, teste Curtio lib. 5. officium eorum erat, ut ludos facerent, ædes sacras tuerentur, caverent ne in venditionibus fraus adhiberetur. *l. item queritur. 13. §. si quis. 8. ff. locat. conduct.* ideo quoque dicitur, eos juri dicundo præfuisse. *l. 2. §. ergo ex his. 34. ff. de origin. jur.*

c. Hasta hæc decemviralis, & centumviralis dicitur, quæ signum erat, in foro, exercendi judicium centumvirale. Ut autem consulis est vocare & cogere senatum, & consul quidem ipse, magistratus, sed non etiam cæteri senatores; ita etiam decemviri litibus judicandis cogunt centumviros, eisq; præsidet, prætorum vice, quos & iis præsidere potuisse, non abnuo, & sunt quidem ipsi decemviri magistratus, & centumvirorum sententias exequuntur. Decemviri enim magistratus sunt non judi-

Bibliotheca Academica Rostockensis

XXXI.

Tutelæ dationem, nec
imperij, sed ei soli competere
hoc dedit, vel lex, vel Senatus
princeps, Ulpianus ait.

Sic legatus proconsulis tu-
tatione Divi Marci. *l. i. §. i.*
curatorib. dat. Prætor Urbanus
provinciae præses, ex lege Julia
de Attilian. tutor. Juridicus Al-
dem oratione Divi Marci. *l.*
offic. juridic. Præfectus urbis
Severi. *l. i. ff. de offic. præfect.*
meis. 45. §. penult. ff. de excusat.
rator. Ex ejusdem Divi Ma-
habet tutoris dationem, prætor
ipse primus curavit. Ex co-
dij consules habent hanc pote-
stratus quoque municipalis *l.*
l. jus dandi. 3. ff. de tutorib. vel
cet id jussu præsidis faciat.
gnoris captionem. *l. quemad-*
gistratus. ff. ad leg. Aquil. licet
si jubente præside. *l. nominato-*
rib. & hypothec. Sic decurion-
dare. *l. ubi absunt hi. ff. de tu-*
dat. qui tamen jurisdictionem
sed tantum suffragium. *tot. r.*

XXXII.

Habent hoc imperium
Reipublic. procuratio, à pr

his, nec
nominatim
um, vel

o-
vel
ia,
st.
â-
de
ivi
liu
cu-
ne
em
au-
gi-
ge.
li-
pi-
na-
ni-
no-
res
rib.
ent,
niba

s, quibus
el populo
com-

